

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “นโยบายการแก้ไขปัญหาคคนไร้สัญชาติ : ปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ” นี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงนโยบายของรัฐบาล กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาคคนไร้สัญชาติ บทบาทและการดำเนินการในการแก้ไขปัญหาคคนไร้สัญชาติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหาคคนไร้สัญชาติไปปฏิบัติ เพื่อนำเสนอแนวทางและมาตรการที่เหมาะสมสำหรับการจัดการแก้ปัญหาคคนไร้สัญชาติ โดยมีขอบเขตการศึกษาว่ามีปัญหาและอุปสรรคใดบ้างที่เกิดขึ้นในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหาคคนไร้สัญชาติไปปฏิบัติ ตลอดจนภารกิจและความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาคคนไร้สัญชาติซึ่งจะอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาคคนไร้สัญชาติ ตลอดจนเสนอแนะ และนำเสนอแนวทาง มาตรการที่เหมาะสมสำหรับการจัดการแก้ปัญหาคคนไร้สัญชาติ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย บทความต่าง ๆ (Documentary Research) ตลอดจนสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาประมวลและวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดเรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation)

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหาคคนไร้สัญชาติไปปฏิบัติสามารถประมวลผลได้ดังนี้

1. ความซับซ้อนในการบริหารงาน รวมถึงกลไกระหว่างหน่วยงาน ที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีขั้นตอนมากมายซึ่งต้องใช้ระยะเวลานาน ขั้นตอนในการขอสถานะคนต่างด้าวหรือขอสัญชาติไทยนั้นมีหลายขั้นตอนเพราะเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายระดับ และหลายหน่วยงานคือตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับกระทรวง ซึ่งในบางครั้งหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้ยังมีการทำงานซ้ำซ้อนกันอีก ส่งผลให้ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการเพิ่มขึ้นไปอีก

2. ความพอเพียงของทรัพยากร การขาดแคลนบุคลากร เนื่องจากหน่วยงานในระดับปฏิบัติมีจำนวนบุคลากรอยู่อย่างจำกัด อีกทั้ง บุคลากรที่มีอยู่ก็ขาดความรู้ความสามารถในงานที่ปฏิบัติ เนื่องจากบุคลากรมาจากการจ้างเหมาชั่วคราว พอหมดภารกิจก็เลิกจ้าง หากได้งบประมาณใหม่ก็จะมีจ้างใหม่ ซึ่งอาจจะไม่ใช่บุคลากรเดิมที่เคยทำงาน ทำให้ต้องมาเริ่มต้นเรียนรู้ และฝึกฝนกันใหม่

3. รัฐบาลขาดความชัดเจนและความจริงจังในการแก้ไขปัญหาค เป็นเพราะเห็นว่าไม่ใช่ปัญหาเร่งด่วนของประเทศหรือมีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างมากนัก เพียงแต่ควบคุม และ

จำกัดไม่ให้ชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ เหล่านี้ไปสร้างปัญหาต่อไป ดังนั้นจึงปล่อยให้เป็นที่ของหน่วยงานระดับปฏิบัติในการจัดการ ควบคุมดูแล และแก้ไขปัญหาตนเอง

4. ขาดการสนับสนุน และความร่วมมือจากบุคคลไร้สัญชาติ กล่าวคือบุคคลไร้สัญชาติขาดความกระตือรือร้น ความเอาใจใส่ ตลอดจนไม่ยอมปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ รวมถึงขาดความเข้าใจในขอบเขตของสิทธิและหน้าที่ของการได้มาซึ่งสัญชาติไทย ตลอดจนการดำเนินการขอสถานะคนต่างด้าวหรือขอสัญชาติไทยนั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนไม่น้อยซึ่งก็เป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้คนต่างด้าวไม่ใส่ใจที่จะดำเนินการขอสัญชาติไทย

และจากผลการวิจัยเรื่องนโยบายการแก้ไขปัญหาคนไร้สัญชาติ : ปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ลดจำนวนชั้นตอนลง การตรวจสอบสถานะและคุณสมบัติของคนไร้สัญชาตินั้นเกิดขึ้นหลายระดับ คือมีการตรวจสอบสถานะและคุณสมบัติตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับประเทศซึ่งทำให้การทำงานซ้ำซ้อนกันขององค์กรที่สังกัดหน่วยงานเดียวกัน ดังนั้นสามารถย่นเวลาด้วยการให้หน่วยงานระดับประเทศตรวจสอบเพียงหน่วยงานเดียว หรือมีการจัดทำข้อมูลที่เป็นระบบเชื่อมโยงไปทั่วสามารถตรวจสอบโดยหน่วยงานในระดับท้องถิ่นที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องได้

2. รัฐควรจัดสรรทรัพยากรโดยเฉพาะทรัพยากรบุคคลให้เพียงพอ ต่อการปฏิบัติงาน กล่าวคือ กรมการปกครองควรพิจารณาว่าจังหวัดใด อำเภอใด มีปริมาณงานหรือปริมาณชนกลุ่มน้อยมากก็ควรจัดสรรทรัพยากรบุคคลเพิ่มให้ ซึ่งอาจจะใช้วิธีการเกลี่ยอัตรากำลังหรือการช่วยราชการด้วยความสมัครใจ ซึ่งบางคนอาจจะต้องการย้ายกลับภูมิลำเนาของตนอยู่แล้ว จะทำให้สามารถประหยัดงบประมาณในการจ้างเหมาลูกจ้างชั่วคราวได้

3. รัฐควรมีความชัดเจนและจริงจังในการแก้ปัญหา นี้ ไม่ควรที่จะมองด้วยอคติว่าคนไร้สัญชาติเป็นปัญหาเพียงอย่างเดียว เพราะอันที่จริงแล้วคนไร้สัญชาตินั้นก็เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า คุณประโยชน์ สามารถนำมาพัฒนาให้เกิดศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้ รัฐจึงควรเปลี่ยนทัศนคติเสียใหม่อันจะทำให้การกำหนดนโยบายหรือการแก้ไขปัญหาบุคคลไร้สัญชาติมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4. รณรงค์ให้คนไร้สัญชาติตระหนักในสิทธิของตนเองว่ามีขอบเขตเพียงใด มากน้อยแค่ไหน เข้าข่ายที่จะขอสถานะคนต่างด้าวหรือขอสัญชาติไทยได้หรือไม่ และในขณะที่อยู่ในประเทศไทยนั้น หลังจากมีสัญชาติไทยแล้วมีสิทธิอะไรบ้าง เช่น สิทธิในการประกอบอาชีพ สิทธิในการเดินทาง สิทธิในการถือครองที่ดิน เป็นต้น

5. รัฐควรมีการให้สิทธิพิเศษหรือสิทธิประโยชน์แก่บุคคลผู้ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ เช่น นักกีฬาทีมชาติไทยที่สร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศ รัฐควรมีให้สิทธิพิเศษหรือสิทธิประโยชน์ เช่น การยกเลิกระเบียบหรือเงื่อนไขบางประการที่จะส่งผลให้การขอสถานะตามกฎหมาย การขอสัญชาติไทย หรือการแปลงสัญชาติเป็นไทยของบุคคลเหล่านี้เป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วเนื่องจากบุคคลเหล่านี้ถือเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและจะช่วยพัฒนาทางจิตใจให้บุคคลเหล่านี้รู้สึกรักและหวงแหนประเทศไทยและต้องการที่จะทำคุณงามความดีเพื่อแผ่นดินต่อไป